Ч. 247 (12.903). Львів, вівторок 3. листопада 1931. Poczłowa opłata zaniacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Без ілюзії!

На марґінесі законопроєкту ППС про територіяльну автономію українських земель в Польщі.

Варшава, дня 29. жовтня 1931.

Обговорюючи на сторінках „Діла" з 17. жовтня ц. р. проект польських соціялістичних послів, зголошений у соймі 13. жовтня 1931. про територіяльну автономію українських земель в Польщі, згадав я, що дальша його доля відома, себто, що серед теперішньої польської політичної дійсности не стане він законом. Пишучи повищі рядки, не сподівався я, що польська соймова більшість чи її речник в соймовій адміністраційній комісії д-р Полякевич, як її предсідник, так скоро поставить цей внесок на денний порядок. Думав я, що трохи він залежиться і під наради прийде дещо пізніше. Та видко, сучасним правителям було таки спішно упоратися з демонстраційним внеском соціялістів і чим скоріше справити йому відповідні похорони.

Вони по правді відбулися вже вчора на адміністраційній комісії, котра голосами Кклюбу Безпартійного Бльоку, ендеції і хадеції відкинула внесок ППС і вибрала свого референта в особі пос. д-ра Здіслава Стронського, який невдовзі справу зреферує ще на пленумі сойму, де остаточно внесок погребають у могилу.

Хід вчорашньої дискусії у комісії над тим внеском, яку подано вже на сторінках „Діла", насуває деякі думки. Ані в кругах Української Парляментарної Репрезентації, ані в наших політично-партійних установах і серед загалу нашого громадянства в краю не було ні на хвилинку найменшої ілюзії про *реальність* зголошеного проєкту і це виразно зазначено на комісії у нашій вчорашній заяві, яку у повному тексті читачі „Діла" вже також знають. Одинокими з членів адміністраційної комісії, що голосували за проєктом, були два представники соціялістів і два наші — разом 4 голоси. Чому так сталося, виходить ясно з нашої заяви, що ми не відкидаємо самої ідеї національно-територіяльної автономії, як поруки національного розвою нашого життя в сучасних політичних відносинах, і що, з другого боку, ми свідомі того, що зголошений проєкт має серед тих відносин тільки маніфестаційний характер і то як у нутрі, так ще більше назовні.

Ми знали згори, що польська більшість відкине внесок, бо для величезної більшости сучасного польського громадянства є цілком чужою навіть сама думка національно-територіяльної автономії для українців у Польщі. І керманичі польського державного судна і звичайні польські рядові громадяни у своїй ментальности по суті річи стоять на становищі, що Польща є національно однородною державою, а не, як є в дійсности, державою національностей. Про те, щоби хто небудь з польських рішаючих чинників думав дійсно виконати міжнародні зобовязання супроти українців, зокрема у Східній Галичині, як виказує практика життя, нема чейже навіть мови. Не говорить ніхто з них не то про національно-територіяльну автономію, але навіть і національно культурну. Цілу складну українську проблему, що у великій мірі має міжнародній характер, ті круги стараються звести до вузеньких рямок своєрідного реґіоналізму, якого клясичним примірoм має бути Волинь воєводи Юзефського.

До великого українського питання, що при зміні на Сході кожної хвилі може бути питанням світової політики, ставляться польські круги — на загал — легковажно, а навіть зневажливо. Вони уважають цю справу такою, що в границях Польщі можна її розвязати адміністративними розпорядками, або що найбільше на терені вузького самоврядування. Життя самої Польщі, приміри з історії і приміри з інших держав, на які вказував референт пос. Недзялковський в мотивуванні свого внеску — не навчили їх нічого.

При реферуванні внеску і при дискусії над ним не було зовсім представників уряду, а представник урядової партії пос. Здз. Стронський, (один з керманичів польського східно-галицького санаційного „фашизму" на сторінках „Слова Польского") заявився якнайрішучіше проти самої ідеї, що пробивається з соціялістичного внеску. В додатку публично старався ґальванізувати своїх староруських пупілів в особах відомих послів з ББ Мих. Бачинського і Йосифа Яворського, вказуючи на те, що крім українців є ще в Галичині і „русіні". Нарешті заявив, що правительство приготовляє і внесе до сойму проєкт про самоврядування і там найде свою „розвязку" і українське питання.

Становище внехпольських послів до справи української територіяльної автономії було теж згори відоме, а так само і менших ґруп як польських християнських демократів та польської Народової Партії Робітничої. Воно супроти нас було і є неґативне. Отже не дивно, що речник ендеції пос. Римар поставив внесок безпосередньо по рефераті пос. Недзялковського перейти до денного порядку над внесенням соціялістів. Тут остали внехполяки вірними своїй програмі і своїй тактиці: навіть не починати дискусії на теми, які для них не істнують.

Неприсутніми були вчора на адміністраційній комісії представники польських селянських партій. В українських справах мають там сьогодні вплив сторонники пос. Вітоса, що — як відомо — до наших домагань ставиться ворожо.

Словом, вчорашня дискусія в адміністраційній комісії сойму виказала наглядно, що до питання української національно-територіяльної автономії в Польщі весь польський сойм за вийнятком невеличкої ґрупи ППС ставиться неприхильно і неґативно і тут нема надії на зміну польської політичної психольоґії. Нас, що знаємо не від нині польську ментальність, події вчорашнього дня в соймі зовсім не заскочили. Пекуче українське питання в Польщі лишається на дальше далеко — і то дуже далеко — від якоїнебудь позитивної розвязки.

Д-р Степан Баран.

Довкола ідеї ревізіонізму.

ЗМІНА МІЖНАРОДНІХ ДОГОВОРІВ ТА УКРАЇНСЬКІ ІНТЕРЕСИ.

(Відвідини Ляваля і заява Борага. — Нервові настрої. — Шлеськ і Поморя як перші пункти зміни договорів. — Дещо статистики. — Caveant consules!).

Із цілої імпрези Ляваля найбільше грімким відгомоном відбилась енунціяція голови сенатської закордонної комісії в Зединених Державах Борага, людини зі широким діяпазоном впливів, про **необхідність ревізії версайського договору.** Особливо в Польщі загуділо. Ціла ґама обурення, від дипльоматично-стриманого „non possumus" мін. Залеського до масових протестів, організованих у краю і серед польської еміґрації. В опублікованих на цю тему статтях у польській пресі не обійшлось і без лайки під адресою нового „інтриґана", „демона", нової воєнної завірюхи, ба навіть „соціяліста", як подав „Курер Польскі". Зокрема подекуди пікантний посмак прибрала афера з оголошенням тексту розмови, яку мав польський амбасадор у Вашингтоні Филипович із сен. Борагом, та дементі цього останнього, оголошене негайно у пресі, в якому американський політик перечить, немовто він признався до незнання европейських відносин.

І так замісць консультативного пакту між Америкою і Францією, повіяло від першої вітром ревізіонізму. Отже в політичній ділянці не повелось, не вважаючи на такий атут у руках Ляваля, як загроза стягнути решти французьких короткоречинцевих льокат в Америці (600 міл. долярів!), себто заінсценізувати другий акт драматичної вистави, який на імя: **втеча золота і поглиблення в Америці крізи довіря, з усіми її наслідками.**

Якщо був який вислід з візити, зложеної Лявалем през. Гуверові (дехто твердить, що висліду взалі не було), то було ним рішення **затримати за всяку ціну в обох державах золотий стандард.** З тим і відплив достойний пасажир пароплаву „Isle de France" з поворотом до Европи.

Та політична енунціяція сен. Борага своїм ефектом „бомби" показалась наразі важнішою, ніж господарські досягнення. Вона стала темою схвильованих дискусій не тільки в Польщі але взагалі в Европі. Детонація цієї „бомби" скріпилася ще більше через те, що майже одночасно промовив „il duce" на святі „маршу на Рим" у Неаполю, заявляючись теж голосно за ідеєю ревізіонізму, чи точніше — повторяючи думку, яка вже здавна має право громадянства у фашистівській Італії.

Вага слів сен. Борага лежить перш усього в тому, що він, відкидаючи всяку можливість справжнього роззброєння, як довго не будуть зревідовані мирні договори, зумів зі [illegible]жньою відвагою поставити точку над і, себто подати конкретні напрямні ревізіоністичної думки. Він — як пише льондонський „Таймс" — „надав широкий розголос поглядам, якими досі тільки шептом обмінюються у дипльоматичних кругах, хоч репрезентують вони покищо почування, що їх на довшу мету необхідно буде взяти в рахунок".

Сен. Бораг вказав, що версайський трактат щонайменше **в двох пунктах** вимагає зміни, а саме **дотично поморського коритаря і Гор. Шлеська,** якого поділ не відповідає результатам плебісциту*). Згадав він теж про **Угорщину,** якої — мовляв — кривда примушує її сусідів тримати вічне поготівля.

Таким чином дві болючі проблеми польських державних кордонів знову стали предметом дискусії. Знов пішла в рух статистика та аргументи важкого калібру, які мають доказати, що Польща без Шлеська і доступу до моря є нежиттєздатна.

Ніяк не доводиться перечити, що статистичні цифри промовляють у користь поляків. Згідно з останніми даними, німців є на Шлеську тільки 20.4 проц., а на Поморю ще менше, бо 11.2 проц. Правда, це подає польська статистика, якій друга сторона закидує сторонничість.

Пригляньмось іншим цифрам:

Плебісцит виказав на Шлеську 44.1 проц. німців, вибори до сойму в 1922 р. — 29.2 проц., комунальні вибори 1926 р. — 41.2 проц., а останні вибори до сойму 37 проц.

Як на Шлеську, що бачимо з повищих даних, — так і на Поморю стрічаємось із браком скристалізування національної думки серед населення, подекуди навіть реґіональним сепаратизмом мешканців Гор. Шлеську взагалі і кашубів, які нагадують тим наших поліщуків і лемків.

Як швидко таяв під Польщею німецький елемент, хай вкажуть слідуючі цифри, вийняті з одної польської публікації „Dziesięciolecie Polski Odrodzonej", стор. 45):

На терені колишньої німецької займанщини було в 1910 р. більше ніж 35 проц. німців, а в 1921 р. — вже тільки 20.4 проц. Місто Познань мало в 1910 р. — 46.9 проц. німців, а в 1921 р. — 5.5 проц. Подібний спадок нім. елементу бачи-

*) Як відомо, Польща на основі плебісциту мала дістати тільки пщинсько-рибніцьку округу, отже без промислового району і тільки т. зв. третє повстання змінило це рішення аліянтів.

мо в містах на Поморю. І так: Торунь зі 67.8 проц. впав на 14.7 проц., Іновроцлав зі 42.9 прц. на 6.9 проц., Бидгощ (Бромберґ) зі 79.5 проц. на 6.9 проц. **Спадок — як бачимо — рекордовий** і тому німці залюбки покликуються на **минуле.**

До того ще приходять господарські моменти і вся Німеччина однозгідно повторяє слова през. Гінденбурга, які він сказав колись в Оппельн: того, що нам видерто, не можемо забути ні переболіти!

Бо втратили вони дійсно богато. Втратили територіяльну єдність держави в сусідстві Балтійського Моря і в тому навіть фантастичний плян тунелю, збудованого під польським коридором, зарадити не може. Втратили несчислені богацтва Шлеська і його розбудований промисл.

Польська сторона теж висуває поруч із цифрами населення ще й цифри з ділянки господарства. Скарби на Шлеську Польщі потрібні, так як необхідний теж ґеополітичний куріоз: коридор.

Доступ до моря — цеж легені, якими дихає господарство Польщі. І тут слідують цифри (не наводимо їх, аби не перетяжувати статті дальшим цифровим матеріялом), цифри продукції і збуту, морського ввозу і вивозу, цифри білянсу і бюджету.

Важке рішення, коли з обох сторін однакові арґументи. Та всеж, по німецькій стороні вони чогось сильніші і... в широкому світі популярніші. А з ними популярнішою є й ідея ревізіонізму.

Чи підходити нам ще до цієї справи з погляду наших національних інтересів? У свому часі ми писали на сторінках „Діла“ про це широко в дописах із Шлеська. Ми тоді вказали на льоґічну необхідність (цеж фізичне право!) **натиску Польщі на схід нашим коштом,** колиб зревідовані договори відобрали Польщі Шлеськ і Поморя. Ми згадували про збільшену **експанзивність** польського елементу проти нас, колиб на заході Польщі застнував принцип етнографічної однородности і через те не було там конечности боронити „стан посідання“ чи збільшувати його коштом ворожих сусідів. Ми призадумувалися теж уже над **німецькою концепцією заміни Балтику на Чорне Море,** яку з завзятістю поборював орґан „Ліґи Морської „Морже“, та яку відсвіжив ще в серпні м. р. париський еміґрант кн. Кочубей, висуваючи федерацію Польщі з Україною, як розвязку „поморського питання“.

Очевидно — виступ сен. Борага посередньо видвигнув теж і порушувані нами справи. **Novum** в американського сенатора — це згадка про малярів, де **знов у гру ввійшли наші інтереси на Підкарпатській Україні.**

Бачимо з того, що **думка одностороннього пронімецького ревізіонізму** — колиб мало колись прийти до її реалізації — **ввійшлаб зовсім поважно в орбіту наших національних інтересів і то як чинник неґативний.** В позитивному змислі — коли прослідкуємо її розвиток досі — не дає вона нам нічого. Наша пропаґанда, пропаґанда недержавної нації, не може на жаль у тому напрямі похвалитись якимись результатами.

І це примушує нас з резервою, якщо не просто з острахом дивитись на всі затії світа поставити справу ревізії дотеперішних трактатів у **такій** площині. Примушує теж застановитись над способами оборони наших національних інтересів, над шляхами відповідної пропаґанди.

С. Север.

Небезпека тенденційного перепису на шкоду українців!

Вшехпольська „інструкція“ Прушинського.

Хто з нас не памятає божевільних міркувань Прушинського, якими він заповнював ендецькі ґазети та які всеціло були присвячені протиукраїнській нагінці?

Після травневого перевороту він перестав юдити проти українців, бо шкільна влада перенесла його, як ґімназійного вчителя — вшехполяка, до корінної Польщі. Останніми часами він знову заговорив. Т. зв. „польське товариство опіки над кресами у Львові (вул. Бурлярда ч. 4.) видало у великій скількості примірників брошуру-летючку під наголовком: **„Spis ludności i jego wielka ważność dla Wschodniej Małopolski“** — яку написав наш знайомий — д-р Марцелі Прушинський. Ця летючка на 4 сторінки друку формату малої чвірки має бути вшехпольською інструкцією для всіх поляків в часі загального перепису населення.

На першій сторінці містяться загальні тенденційні інформації, як нпр., що по громадах мусять переписні комісарі самі виповнювати переписні аркуші, а по фільварках може одна особа повписувати всіх постійних, сезонових і поденних робітників і ті аркуші передати комісареві. Не трудно додуматися, до чого зміряють того роду поради, не говорячи вже про те, що вони є незгідні з урядовими інструкціями.

На другій сторінці брошурки, під наг.: **„Spis ludzi według religji“**, маємо цікаві історичні міркування Прушинського. Подаємо їх в буквальному перекладі:

„Римо-католики оставали довгий час в занедбанні. Говорено, що це байдуже, чи хтось є римо-католиком, чи греко-католиком, а тому, що давніше мало було костелів, а зате скрізь по селах стояли церкви, хрестили також римо-католики своїх дітей в греко-кат. обряді. Таким робом ми втратили у Східній Галичині (Малопольщі) около міліона римо-кат. яких нащадки є завзятими українцями (в оригіналі скрізь „русини“ й „рускі“ — прим. Ред.) й ненавидять віри своїх предків.

Так то цілі села ходачкової шляхти, головно гербу Сас, стали греко-католиками, тому, що або хрещено дітей в церквах, або шляхта давала своїх синів на греко-кат. священиків, бо ті могли женитися. Нпр. в 1679 році був гр.-кат. епископом в Перемишлі Антін Витвицький, а його близький свояк Самійло був рим.-кат. київським епископом. Треба всіх шляхтичів освідомити, що вони були колись римо-католиками.

Зрештою, ще сьогодні хрестять неправно руські священики діти з мішаних подруж в грецькому обряді. В одній лише Могильниці, теребовельського повіту охрещено неправно (!) 124 дітей в грецькому обряді. Крадіж дітей (?!) відбувається постійно й у вільній Польщі на велику шкоду поляків“.

З цих лжеісторичних міркувань Прушинського виходить ясно, що він хоче, аби всю ходачкову шляхту записано в переписі як римо-католиків і щоби комісарі контролювали, чи діти є справді греко-католиками. Такто Прушинський хоче впливати на „справедливе“ переведення перепису“.

На третій сторінці брошурки п. з. „Записване єнзика ойчистеґо“ пише Прушинський таке:

„Розуміється, що всі римо-католики мають подати при переписі *польську* батьківську мову. Вправді старші люди, добрі поляки в Малопольщі говорили між собою часто по *українськи (!)*, а проте вони є поляками (?!). Перед розбором Польщі всі, бодай трохи освічені люди, говорили по польськи, українські священики говорили проповіди по польськи, а української мови вживала тільки найтемніша біднота. Австрія ослабила польщину, підбурювала українців проти поляків, позакладала українські ґімназії й навіть впала на ґлупу та злобну (!) думку оснувати український університет, хотячи витворити кадри українських боєвиків. Багато польських хлопів зукраїнізувалося (зрущилося). Тому поляки римо-католики не сміють подавати української мови, як свою батьківську. Вони не сміють запродатися українцям (русинам).

Щодо греко-католиків, то треба тямити, що при попередньому переписі записано 330.000 греко-кат. як поляків, а тепер та скількість напевне побільшиться, бо всі греко-католики, яких предки були римо-католиками й поляками, уся ходачкова шляхта греко-католицького обряду, подасть (?) тепер у вільній Польщі польську мову як батьківську. В усіх мішаних подружах слід подавати виключно польську (!) мову (!). В переписнім аркуші находиться рубрика „українська мова“ а в скобках додано „руська“. Тимчасом спокійні русини, не хочуть України, якої ніколи не було і не буде, і не будуть подавати української мови. Богато порядних (!) русинів, які не хотять бути гайдамаками (!), запишеться напевно за поляків. *Перепис є тайним і ніхто не дізнається про із вчинок.* (!!)“.

Стільки п. Прушинський про батьківську мову. Він рахує на те, що багато переписних комісарів візьме собі до серця його поклик і буде переводити перепис згідно з *його інструкціями.* Українське громадянство, а в першу чергу світська і духовна інтеліґенція повинні полбати, щоби вшехпольські інструкції, суперечні з законними постановами, не мали в часі перепису практичного пристосування.

На закінчення він містить заклик до всіх поляків. Обовязком кожного поляка є, мовляв, „працювати над тим, щоби перепис випав корисно для польського стану посідання“.

Пан Прушинський хоче мати вплив на перепис населення, хоче щоби його переведено *тенденційно.* Завданням свідомого українського громадянства є *протиділати злочинній акції Прушинського шляхом освідомлення широких народніх мас.*

Одночасно запитуємо відповідальні урядові чинники: чому вони дозволяють друкувати й ширити поклики з заохотою до фальшування перепису і до непослуху офіціяльним інструкціям!

В. Ц.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З 3. ЛИСТОПАДА 1931.

Д-Р ВОЛЬФАНҐ БОРН.

Стан плястичного мистецтва в сучасній Европі.

Відомий австрійський критик мистецтва, що відвідав Львів і оглядав наші вистави, згодився ласкаво на прохання нашої редакції написати статтю, яку передаємо в перекладі.

Львівська публика має тепер нагоду кинути одним поглядом на течії, що в сучаснім мистецтві дійшли до виразного впливу. Дві вистави українських мистців дають образ того, що ворушить мистецькі кола на чужині. Бо молоді українські артисти, приїхавши у Париж і Берлін розплющили очі і переживали самі те, що ділялося довкола них. Новаківський, провідник місцевої школи, стоїть теж подекуди в підземельнім звязку із великим мистецьким рухом. Його метаморфоза стилю від декоративного імпресіонізму до висловного мистецтва, до експресіонізму, не є актом якоїсь особистої самоволі тільки потвердженням зміни, яка відбулася в загально-европейському мистецькому змаганні.

Це змагання прибрало в ріжних країнах ріжну форму. А проте кожний хто охоплює творчість сучасних мистців, відчуває спільноту деяких тенденцій, що лежать в основі ріжноманітних явищ. Пригадаймо собі: від половини XIX. віку: техніка, а з нею матеріялізм вірвалися в орґанічний розвиток мистецтва і зробили в ньому незагладжену прірву.

Тоді почали наслідувати старі форми стилю, ті псевдоґотицькі та псевдоренесансові будівлі, що повстали на Заході, яким на Сході відповідала псевдовизантійська та псевдомосковська архітектура. У малярстві панував історичний образ, а пластика залюбки плекала театральні монументи — все це були манівці, які остаточно мусіли довести до безрадности та упадку.

Не бракувало реаґування на ці прояви і воно було здорове. Анґлійці перші проповідували нову естетику в предметах буденного вжитку і вводили ці теорії в практику. У гурті Віліяма Морріса повстав модерний мистецький промисл. Спершу не міг він обійтися без піддержки ґотику, але згодом найшов шлях до самостійности. А сталося так тому, що тут дійшли до суті справи: кожну річ треба було льоґічно вивести з матеріялу та техніки. Завернули теж до ремесла як до творчої сили. Це було здорове явище. Але це було ще не все. Тому, що за той час техніка притягла до себе творчість із нестримною силою і таким робом нові гарні плоди промислового мистецтва попали як вимки серед маси поганих. Щойно пізніше можна було найти вихід із цієї дилеми.

За той час у Франції імпресіоністи поклали край старому малярству. Тодішня молодь мала досить літератури та історії, якою її начиняли. Вона вірила своїм очам більше, як зразкам розвішаним по ґалеріях, покритих блеском політури. На страх усіх, що лишилися позаду повстало з нового переживання природи нове пленерне малярство з чистими цятками фарб, із революційним розмахом кисті. Відкрите новоазійське мистецтво стало сильною піддержкою для сміливих малярів. Чар японських барвних дереворитів, що тоді здобули світ, були сильно споріднені із цим змаганням.

Потрібна була ситуація в пластиці, де тон надавало імя Родена. Та тут хресним батьком ж було екзотичне мистецтво, тільки ґотик, якого духа відкрили тоді наново після довгої гри вовнішніми формами.

Ще досі живемо впливами цього руху, розбудженого цими мистцями. А все-ж минуло трохи часу і навіть те нове, що вони принесли захололо в шабльон. І знову прикладне мистецтво застосувалося до новозмінених обставин. Справжня модерна архітектура, справжній модерний художній промисл повстав із свідомости, що нову красу можна добути тільки через мистецьке перетворення новітніх метод продукції.

(Докінчення буде.)

—o—

Перед конскрипцією.

У справі зголошування на переписних комісарів.

Загальний перепис населення переводитимуть у дні 9. грудня ц. р. переписні комісарі. Зони ходитимуть від мешкання до мешкання і виповнювати на основі зізнань мешканців переписні формулярі (аркуші). Комісарі можуть роздати формулярі населенню, щоби воно само їх собі виповнило, коли вони думають, що населення це зуміє зробити. Виповнені мешканцями формулярі мають вони обовязок провірити і евентуально доповнити. Значить вислід загального перепису, а зокрема вірність перепису залежить у великій мірі від безсторонности й обективности переписних комісарів. Коли так, то не є для нас рівнодушним, хто буде виконувати завдання переписних комісарів.

Переписні власти (повітові старости, а у Львові маґістрат) іменують переписних комісарів. Переписним комісарем може бути кожна приватна особа, яка вміє добре читати і писати, має читке письмо й хоче жертвувати трохи вільного часу для справи загального перепису. **Ґенеральний переписний комісар д-р Булавський на пресовій конференції у Львові, дня 20. жовтня ц. р. заявив, що повітові старости при іменуванні переписних комісарів не будуть кермуватися національними зглядами і що вслід за тим українці зможуть нарівні з поляками повнити обовязки переписних комісарів.**

Всі свідомі українці й українки в інтересі обективности і безсторонности загального перепису будуть зголошуватися на переписних комісарів. Зголошення слід вносити до повітових старостів (у Львові до маґістрату).

У зголошенні треба подати: імя й прізвище, вік, образування, місце замешкання, громаду, в якій той, що зголошується, може бути комісарем, свою адресу. Зголошення треба вносити негайно і про це повідомити українських послів, щоби можна ствердити, наскільки старости держаться інструкцій ґенерального переписного комісаря. За виконування обовязків переписного комісаря не побирається ніякої винагороди. Українська молодь та інтелігенція і всі свідомі громадяни повинні виконати свій обовязок супроти загального перепису й зголоситися на переписних комісарів.

ЗАКАРПАТТЯ.

Репрезентаційні концерти Краевого Учительського Хору.

Краевий Хор Підкарпатського Українського Учительства виступае з репрезентаційними концертами по цілій Чехословаччині в отсих містах: у Братиславі дня 3. XI. ц. р. в 8. год. веч. в салі **„Redoute“**, у Брні дня 4. XI. в 8. год. веч. в салі на **„Stadiu“**, у Празі дня 5. XI. в 8. год. веч. в салі **„Smetanove“**, в Пільзні дня 6. XI. в 8. год. веч. в салі **„Mest. Beseda“**, в Мор. Остраві дня 8. XI. в 8. год. веч. в салі **„Lidovy Dum“**. Всі українці у згаданих містах повинні заявитися на тих концертах найкращого хору Закарпаття, а матимуть нагоду налюбуватися досхочу красою і мистецьким виконанням нашої невмирущої пісні.

Відхід ґенерала Льва Прхали.

В закарпатських пресових органах поміщене прощальне письмо дивізійного ґенерала Льва Прхали, який після 6-літнього побуту на Підкарпатській Руси відходить з Ужгороду. В гому письмі ґен. Прхала заявляе, що він все старався поступати по інтенціям през. Масарика, котрий виставив домагання, аби урядовці не були лиш односторонніми виконавцями того чи іншого покликання, але щоби були свідомі і своїх громадянських обовязків супроти держави і людства взагалі. Свідомий того приказу, старався ґен. Прхала, щоби всі військові на Закарпатті, де обставини є гірше скомпліковані, як в історичних землях, виконували не тільки військові обовязки, але також як свідомі громадяни дбали про витворення у свому окруженні такого осередка, який місцеві обставини упрощував би і їх не комплікував.

По загальних зборах „Просвіти“.

Нашу недавню замітку про загальні збори т-ва „Просвіта“ в Ужгороді доповнюємо ще такими інформаціями: Т-во, не зважаючи на всі перепони й переслідування, має тепер 107 діяльних читалень, а 37 читалень є в стадії організації. Т-во має крім того одиноку публичну, масово відвідувану бібліотеку в Ужгороді (7.000 книжок), а також публичну читальню. У рямках „Просвіти“ заснувалося нове Музейне Товариство, яке розвивається зовсім гарно. Головою, як ми вже повідомляли, став знову д-р Бращайко, до виділу увійшли найвизначніші наші громадяни з світських і духовних осіб.

Листопад ---- місяць українських інвалідів!

У тринацяту річницю памятного листопада 1918 року у низці тих установ, що кличуть суспільність до матеріяльної допомоги, кличе інвалідська централя у Львові: **на допомогу інвалідам!**

Важкі матеріяльні відносини прибили всіх і всюди, але в невиносимій скруті опинилися наші інваліди, **бо громадська жертвенність це їх одинокий рятунок.** Місячні пенсії-ренти інвалідам від УКТОДІ по 10, 15, 20, 25, 30 і 35 золотих досі ледви вибавляють їх від голодової смерти. Не сміємо допустити, щоб і цю лепту УКТОДІ мусіло їм здержати. Не сподівайтеся, що інші за Вас памятатимуть про інвалідів, бо зі самих сподівань Ваших допомоги інвалідам не буде. Кожний думай, що помогти інвалідам повинен ти сам, хоч і невеликою квотою, бо поміч інвалідам повинна бути всенародня.

УКТОДІ видає місячно на ренти інвалідам, протези, лікування, дім інвалідів 13.000 золотих і цю суму від українського громадянства добути мусить.

Інваліди Української Армії, які поставили нас у ряді европейських націй, зложивши для суспільности та її ідеалу жертву крови, жертву здоровля, жертву доживотнього щастя, ждуть тепер матеріяльної жертви суспільности. Нехай ця жертва суспільности буде гідна жертви теперішних інвалідів-борців Української Армії.

Чеками, розісланими з українською пресою шліть свій дар українським інвалідам! Кого не стати на постійну місячну вкладку до УКТОДІ, хто не в силі частіше кинути лепту на інвалідів, нехай у місяці листопаді відмовить собі дрібної приємности в користь українських інвалідів. Від доброзичливости всіх нас разом до українських інвалідів залежить успішна відповідна допомога, на яку інваліди заслужили своєю посвятою для загального українського ідеалу.

Українське Т-во Допомоги Інвалідам
у Львові, вул. Руська ч. 3.

—o—

Свята „Рідної Школи“.

ЯВОРІВ.

Дня 18. жовтня ц. р. святкувала Яворівщина ювилей 50-ліття „Рідної Школи“. Мало відбутися богослуження, похід з бандеріями, академія і концерт. В останніх днях перед 18-тим староство заборонило похід, мотивуючи це появою пошесних недуг в Яворі. У сам день ювилею по всіх селах повіту ходили поліцаї і вважали, щоби де не пішли люди походом до Яворова.

В Яворові вивішено по товариствах жовто-сині хоругви. Вони висіли цілий день ювилею. По вікнах наліплено наліпки „Р. Ш.“ На груди громадян припинано припинки з написом: В „Рідній Школі“ наша будучність. Кольпортовано також рідношкільні видання.

В 9. год. рано зачалася в церкві св. Юра торжественна Служба Божа. Її правило численне духовенство повіту під проводом о. мітрата Бабзюка зі Львова. Патріотичну проповідь виголосив о. катехит Микола Кушпіт. Весь час Служби Божої співав міський хор (дириґував п. Іван Харамбура). Дута орхестра Т-ва „Сокіл“ відіграла „Боже, великий єдиний“ (дириґент п. Осип Баланда).

Тисячні маси народу (около 3—4.000) і школи перейшли на площу „Р. Ш.“, що була гарно прибрана зеленю і жовто-синіми хоругвами. З боку розклався добірний, безалькогольний бу фет. На середині площі стояла висока трибуна.

Хор під батутою адв. д-ра В. Неділки зачав піснею „Народнім Героям“ академію. Голова Кружка „Р. Ш.“ (з правами Союзу) адв. д-р Мих. Фільц виголосив гарно обдуману, довшу вступну промову. По нім виступив голова „Р. Ш.“, п. радник Ілля Кокоруда. Його промова була незвичайно бадьора. Він вказав на завдання „Р. Шк.“ і завізвав громадянство до праці на рідношкільному полі. Потім слідували привіти: дир. К. Гоdованця від гімназії „Р. Шк.“ в Яворові, Е. Яворовського від філії „Просвіти“ в Яворові, дир. Остапа Xархаліса іменем економічних повітових

інституцій, п. І. Паарової від філії „Союзу Українок“ в Яворові, проф. О. Назаревича від філії „Учит. Громади“ в Яворові, ученика Р. Бриндаса від молоді ґімназії „Р. Шк.“, Мик. Вахуловича, начальника Черниляви, іменем селянства повіту, „Каменярів“ і Повіт. Сел. Спілки, інж. Ю. Бика від студ. молоді, І. Дзюрка від б. учнів ґімн. „Р. Шк.“ в Яворові з Суд. Вишні, п. І. Щирби від Краковеччини, п. Вас. Ґовди (мол.) від с. Черниляви, п. І. Мурина від с. Залужа. Відчитано телеграми і привіти з усіх усюдів. (Точніше буде в яворівському „Українському Слові“). Після того дута орхестра відіграла „Ще не змерла“, а потім зачалося спортове свято ґімназійної рідношкільної молоді. Публика оплескувала живо виступаючих.

Вечором відбувся в „Нар. Домі“ концерт. Виступав мішаний хор під орудою д-ра В. Неділки. Хор відспівав пісні: М. Лисенка „Ой знати, знати“, „Ох, та не люби двох“, „Час до дому, час!“, Леонтовича „Женчичок—бренчичок“, „Ой пряду“, Кошиця „Ой поїхав козак“, Леонтовича „Щедрик—ведрик“, Стеценка „Ой сивая та зазуленька“, Тележинського „Щедрівка“ (Давони), Біликовського „Весільні пісні“. Дириґент доказав, що можна зробити послідовною працею. Яворів має сьогодні завдяки адв. д-рові В. Неділці добрий хор. П-і Дарія Неділкова відспівала сольо М. Лисенка „Ой, не світи, місяченьку“, „Без тебе Олесю“, Артемовського „Ой, казала мені мати“. Сольо випало так гарно, що співачка була змушена публикою до наддатку: „Ой, кум до куми залицявся“. О. Дм. Барвляк (тенор), п. Дарія Неділкова (сопран), п. Іванна Кульчицька (альт) і проф. Омелян Бачинський (барітон) відспівали Людкевича „Марусенька по саду ходила“. При фортепяні весь час була проф. Евгенія Утриско.

Публики було і на концерті і на всьому святі дуже багато. І день був гарний. Ювилей закінчено національним гимном.

За східний обряд.

(Відповідь на статті „Нової Зорі“.)

На диво ні в одній полеміці нема стільки нещирости, як у полеміці релігійній. „Нова Зоря“ помістила була в часі ферій низку статтей без підпису проти моїх статтей у „Ділі“. Анонімний автор, рахуючи на некритичного читача, приписав мені дивну мішанину ідеольогічних напрямків: сучасну живоцерковщину російської революції на місце евангельської та святоотецької живої віри; методи Побідоносцева на спомин про красу давнього обряду, що заховався був в осередках православної церкви Великоруси; російський імперіялізм на згадку про колишню співучасть богословів Києва та Чернигова у розвитку церковного життя великого князівства московського і згодом держави російської.

Годі входити в середновічний спосіб полеміки та опрокидувати всякі придумані анальоґії і навмання вихоплені цитати. **Comparaison — n'est pas raison**, а казуїстика не може заступити свобідної виміни думок. Тут хіба треба ствердити, що новозорянський ревний католик дивиться на справу під кутом конкуренції. Йому здається, зовсім неслушно, що похвала Візантії це пониження для Риму, а пониження Візантії звеличання Риму. На його думку поставити Візантію нарівні з Римом, признати, що оба осередки один одного доповняють — також не вільно. Він думає,

що понизити православія, це значить звеличити католицтво. Деж тут християнська любов і смиренність, яку так гарно проповідують за святими отцями вселенської церкви Сходу та Заходу офіціяльні представники католицького Риму?

А проте те, що дала релігійна Візантія саме тим причинилося до її слави, що воно належить уже до всього християнського світа. Сила церкви в її святості. А великих доказів цієї святости чимало дала візантійська церква. Тим-то і слід би всім сказати: „Все велике, що дала нам Візантія, з вдячністю приймаємо, а від гріхів її відвертаємося“. В признанні та пошаніву вартостей, що їх дала Візантія християнству, маємо право бачити початок щирого та любовного зближення двох рівновартних, хоча такого ріжного змісту світів східного та західного, та забезпеку успіху широкої уніяної праці.

Любов до тих відблесків давнього візантійського світа, що їх зачинають забувати і в російській церкві, повинна бути основою усіх розмов про східний обряд. Не було цієї любови до проявів візантійської культури навіть в учених та освічених людей і в духовенства, зпосеред яких тільки одиниці щойно недавно зачали відчувати красу та велику мистецьку вагу візантійського мистецтва на українських землях. Про загал ве-

ма що тут говорити, бо він до нині зовсім не відчуває не то що візантійського, але й навіть сучасного мистецтва. На строгість і повагу старих ікон, на відсутність сентиментальної драматичности у східньому богослуженні, на одноманітність ірмолойного співу — без синодальної гармонізації — звичайно дивляться тут як на заскоруалість і муміфікацію. А всеж у всьому тому пробиваються і живуть уявління ідеального світа в потусторонніх гієратичних обрисах.

Ідеальну інтерпретацію релігійного мистецтва передала Візантія усьому християнському світові, але найбільше саме Римові у його безсмертних мозаїках і фресках безчисленних прадавніх церков. Не згадуємо тут про Палермо, Неаполь, Равенну та Венецію. Творці національного італійського мистецтва Чімабуе і Джотто є саме виявом чудової синтези Візантії і Риму..

Очевидно українці мають своє, окреме від великорусів розуміння і виявлення релігійного мистецтва. Як у пластиці так і в будівництві вони оригінальні, без анальогій на Сході і Заході. Одначе тавро близького споріднення давнього українського мистецтва з Візантією ніяким чином не може бути усунене з найкращих і наймогутніших памяток культурно-національного життя України. Великі скарби галицького іконопису XV—XVI. ст. є пречистими свідками невмірущого впливу візантійського мистецтва на українське. Особливо ясно виступає це в порівнанні при низьких фіґурах галицької іконографії, в чому сходиться вона з первісним, дуже натуралістичним каноном рисунків-малюнків місяцеслова імператора Василія II. кінця XI. в. ватиканської бібліотеки. Новгородські і московські ікони того часу послугувалися вже непомірно видовженими постатями.

Сх. церква була дуже послідовна в своєму змаганні до абсолюту — і в богословії і в обряді та релігійному мистецтві. Чим була для Заходу фільософія Аристотеля, тим, а може ще й більшим, стала фільософія Плятона для Сходу. У містичному, безпристрасному зрівноваженні релігійного мистецва Візантія хотіла створити прообрази вічного ідеального світа, незалежного від наших змінчивих почувань. Особливість східного монашества з його відірваністю від життя, пояснається перш усього це шукання вічного божого міста. І хто знає, чи саме не в тому треба шукати кореня слабої церковної орґанізації православія.

Одначе при всій слабині орґанізації вогонь віри все палав у східній церкві. Навіть при явнім упадку православної церкви на Радянщині — хто знає, чи не стоїть вона морально та духово на більшій висоті, як вона була в часах найбільшого явного розцвіту. Хоча і найсильніша орґанізація в часі деяких історичних подій може захитатися, то всетаки як довго дух святости збережеться в лоні церкви ніщо і ніхто не може її знівечити. Бідність, недостаток, зменшення числа вірних — це для церкви ще не упадок щодо якости. Славу церкви творять святі... Як у житті необхідно треба героїв з їх учинками, так церкві треба благочестивих людей з видимою саможертвою для служби Богові та його світа. Отсі святі викликають подив і пошану у всіх, навіть у невіруючих, яких святе життя людини може переконати краще за всяке богословське мудрування. Тільки надзвичайною силою своєї святости зможе церква знову покорити весь світ законом вищого життя

А. Свенціцька.

Берестейський процес.

Суботішня розправа почалася в 11. год. від дальших зізнань свідків обвинувачених. Зізнавав свідок Генрик Кавецький. Він говорив майже те саме, що Казимир Стаміровський в пятницю, а опісля переходить до змалювання свого відношення до справи. Оповідає, що він сам, як директор департаменту громадянської безпеки в мін. внутр справ, зложив прохання, щоби уряд видав прикази для припинення діяльности опозиції. У перших днях вересня одержав він приказ виготовити список підозрілих і непевних осіб і доручити його зверхникові, 9. вересня одержав наказ арештувати особи, записані на списку. Опісля переходить до приготувань опозиції урядити похід на Варшаву; почин пляну такого походу вийшов від ППС, а увійти до Варшави мали боєвики з підміської округи. На питання адвоката, хто давав прикази арештувань, признає що він, але не знає чому нема в актах тих наказів; в обвинувачених не переводили ревізії, хоч підозрівали, що мають зброю. В соймі арештував він чотири особи. До маніфестації 14. вересня допустила поліція тому, що провідники опозиції сиділи вже в тюрмі і опозиція без них була безсильна та не змогла перевести своїх попереду намічених плянів.

Дайте моральну й матеріяльну поміч тим, котрі впали жертвою найвищого громадянського обовязку!

Роковини 1. листопада у Львові.

Львів, 1. листопада 1931.

Роковини памятного дня 1. листопада 1918 р. святкувало львівське українське громадянство щороку незвичайно величаво. Поруч святочних сходин по численних товариствах та установах, відбувалася від кількох літ заходом Т-ва Охорони Воєнних Могил величня панахида за полеглих на подвірю церкви св. Юра при участи всього львівського духовенства і з відповідною проповідю. На такі панахиди, що відбувалися вечором при прекрасно освітленій і прибраній стрілецькій могилі, приходив буквально цілий український Львів, щоб віддати поклін памяти полеглих і знятися думками понад усі наші щоденні турботи. Останнє таке незабутнє свято, що стягнуло було на Святоюрську Гору кільканадцять тисяч учасників, переживали ми в 1928 році, в 10-ліття великої події. Свято це, як відомо, закінчилося дуже сумно. Тому в 1929 р. панахида з відомих причин мусіла відбутися вже тільки внутрі церкви св. Юра, а минулого року її зовсім не було.

Перед цьогорічними роковинами 1. листопада появилися на мурах Львова клепсидри Філії Т-ва Охорони Воєнних Могил, в яких повідомлялося, що в тому дні будуть відправлені панахиди за полеглих стрільців УГА по всіх церквах Львагорода в полудне, після закінчення звичайного недільного богослуження. І справді, згідно з цим повідомленням наше духовенство відправило наші вполудне торжественні панахиди за полеглих по всіх церквах Львова і його передмість у числі 14. Майже по всіх церквах відбулися ті панахиди при гарно прибраних зеленю і квітами могилах, при чому всюди співав місцевий хор. Участь вірних у тих панахидах була масова. Таким робом цілий український Львів зложив і цього року, в 13-і роковини памятного дня, хоч і скромно, але гідно свій поклін памяти полеглих синів українського народу і помянув їх щирою молитвою.

Українські адвокати у Львові проти проєкту адвокатської ординації.

В суботу 31. жовтня відбулися сходини львівської делеґатури Союзу Українських Адвокатів. Сходинам проводив сеніор львівської палестри д-р **Степан Федак.** На початок порядку нарад увійшов реферат д-ра **Михайла Волошина,** в якому референт піддав гострій критиці проект нової адвокатської ординації що стремить до вкорочення автономічних прав адвокатів. Ширший зміст цього реферату та голоси присутніх членів СУА подамо пізніше.

На сходинах були присутні і брали участь в дискусії м. ін. президент СУА д-р Кость Левицький та д-р Степан Біляк з Городка, член правничої комісії Української Парляментарної Репрезентації.

—o—

Останні вісти

СПРАВА АВТОНОМІЇ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ У ПОЛЬСЬКОМУ СОЙМІ.

Варшава, ПАТ. Денний порядок соймових нарад у дні 4. листопада ц. р. передбачує **звіт адміністраційної комісії про внесення ППС у справі признання автономії для областей замешкалих українською більшістю.** Звіт здаватиме пос. Здк. Стронський.

ВІДЛОЖАТЬ СЕСІЮ СОЙМУ?

У варшавських політичних колах кружляють чутки, що законодатні установи полагодять проєкти законів, які є на денному порядку, а потім сесію сойму та сенату відложать, заки вони ще приступлять до праці над бюджетом.

РЕКОНСТРУКЦІЯ ПРИСТОРОВОГО КАБІНЕТУ?

Зачувати, що в Присторовім кабінеті наступлять зміни. Мають, буцімто, уступити: мін. скарбу Ян Пілсудський, мін. пром. й торговлі д-р Зажицький, мін. справедливости Міхаловський та мін. прилюдних робіт Норвід-Найґебавер.

Чутки про димісію Стаміровського.

Зачувати, що небаром наступлять зміни на становищах воєводів. Костек-Бернацький, нібито, буде іменований келецьким воєводою. Його наслідником на становищі новгородського воєводи іменують віцеміністра внутр. справ Стаміровського (який виступав в берестейськім процесі як свідок і йому м. ін. оборона доказала, що він не читав брошури Вандервельда про Польщу).

БЕРЕСТЕЙСЬКИЙ ПРОЦЕС ПЕРЕРВУТЬ?

У Варшаві кружляють чутки, що на днях перервуть і відішлють для слідства берестейський процес, де його мають доповнити. Зачувати теж, що президент держави (який перервав свою відпочинкову відпустку та вернувся у Варшаву) прийняв на авдієнції марш. Пілсудського. У Бельвердері був теж на авдієнції директор заг. департаменту мін-ства вн. справ. Кавецький. Президент прийняв теж на авдієнції прем. Пристора, в якого інформувався про біжучі політичні справи. Марш. Пілсудський прийняв на авдієнції мін. справедливости Міхаловського.

НЕ ЗАТВЕРДИВ КОНФІСКАТИ ЗВІТУ З БЕРЕСТЕЙСЬКОГО ПРОЦЕСУ.

„Дзеннік Бидгоскі“ був сконфіскований за докладний звіт із берестейського процесу. Прокуратор при окр. суді в Бидгощі не затвердив тієї конфіскати, бо не добачив у звіті з явної розправи прикмет злочину.

ДЕФІЦИТОВИЙ БЮДЖЕТ ПОЛЬЩІ НА 1932/33 Р.

Уряд виготовив нарис видатків держави від 1. V. 1932 р. до 31. III. 1933 р. Нарис бюджету передбачує 2,452.383.400 зол. видатків, 2,375.015.800 приходів, себто 77,367.000 зол. недобору.

ГОЛОВНА УМОВИНА ЗМІНИ ВЕРСАЙСЬКОГО ТРАКТАТУ.

„Кенігсберґер Альґ. Цтг.“ помістив заяву — як твердить — із найвірогоднішого італійського джерела, згідно з якою Мусоліні сказав, що привернення безпосередньої злуки між Німеччиною та Сх. Прусією творитиме головну умовину ревізії Версайського трактату.

На вічу національно-соціялістичної партії в Данціґу бувший туринґський міністр д-р Фрік виголосив 30. листопада промову, в якій між ін. домагався від німецького уряду, щоби зажадав від Польщі звороту поморського коридору. На основі принципу самовизначення народів слід на території Данціґа перевести плебісцит, щоб уможливити місцевому населенню поворот до німецької держави.

ГОДЯТЬСЯ ПРИПИНИТИ ЗБРОЄННЯ.

Французьке міністерство заграничних справ оголосило 31. жовтня комунікат, яким повідомляє Союз Народів, що французький уряд може згодитися на припинення зброєнь на один рік, якщо зроблять те сусідні держави. Це припинення буде згідне з текстом відомої резолюції Союзу Народів.

Уряд американських Зєдинених Держав годиться теж здержати зброєння на один рік, почавши від 1. листопада ц. р., але під умовиною, що таке саме рішення приймуть інші морські великодержави.

Таке саме становище супроти пропозиції Союзу Народів і з тими самими застереженнями заняли Німеччина, Італія, Швеція і Швайцарія.

ДРІБНІ ВІСТИ ПАТ.

Еспанські кортези відкинули домагання знести приватну власність. — Бельґійським робітникам хочуть знизити заробітню плату на 5 проц. — Бразилійська амбасада в Парижі заперечує поголоски про заворушення в Пернамбуко. — Літвінов виїхав із Анґори. Важність мирового турецько-радянського договору з 1924 р. і морського з 1931 р. продовжили обі підписані держави на дальших 5 літ. — В Атенах повстав комітет для піклування над справами Кипру, до комітету приєдналися представники всіх грецьких партій. — Данціґський сенат вирішив створити польсько-данціґський комітет для полагоди спірних питань. — „Журналь де Націон“ у Женеві помістив передовицю проф. льондонського університету, Герберта Сміта. Автор задивляється дуже скептично на проблему роззброєння до тої пори, доки не перестануть істнувати причини війни. — 7. грудня ц. р. відбудеться конференція міністрів рільництва над поборюванням кризи і економічної відбудови Европи.

СПОРТ.

ЛІҐОВІ ЗМАГАННЯ.

Львів. Рух—Поґонь 4:3 (2:0).
Познань. Леґія—Варта 3:1 (1:0).
Краків. Краковія—Польонія 1:1 (1:1).
Варшава. Гарбарня—Варшавянка 3:1 (2:1).

ЗА ВХІД ДО ЛІҐИ.

Ліпіни. 22. пп.—Нашшуд 4:3 (2:2).

ЗА ВХІД ДО А-КЛЯСИ.

Золочів. Бяли Ожел—Яніна 3:1 (1:0).

ТОВАРИСЬКІ ЗМАГАННЯ.

Варшава. Польонія—Макабі (Вильно) 4:1
Варшава. Ґвязда—Макабі (Вильно) 3:1.
Лодзь ЛКС—Гакоаг 7:0 (4:0).

—o—

В роковини заснування „Рідної Школи".

Дня 29. жовтня 1931. минуло 50 літ від заснування „Рідної Школи". З тої нагоди одержала Головна Управа „Рідної Школи" з кругів української еміграції в Чехословаччині ось таке письмо:

До Хвальної Головної Управи „Рідної Школи"
Львів.

Святочна хвиля, що її переживає нині ціла українська людність Галичини, святкуючи ювилей 50-літньої діяльности „Рідної Школи", покотилась по цілому світі і обеднала в гарячих почуттях весь український національно свідомий і чинний елемент. У ці історичні дні до Львова, стародавньої столиці Галицької Землі, звертають свої думки і свої серця міліони української людности, а між ними й українська політична еміграція. В святочні хвилі, ми, вигнанці з рідного краю, що вже десяток років поневіряємось за межами батьківщини, з особливо гарячим чуттям ділимо з далекими земляками їхню радість, їхні гордощі. Бо велике гасло рідної школи вже перед девятьома роками ми перещепили на нашому емігрантському ґрунті, створивши тут, на гостинній землі Чехословаччини еміграційне Товариство „Рідної Школи".

З почуттям глибокої пошани та щирої симпатії засилаємо нині нашій матірній краєвій організації — Товариству „Р іна Школа" у Львові наш сердечний привіт та побажання найуспішнішої, найпродуктивнішої дальшої праці на користь українського народу. Вічна память основоположникам та помершим працьовникам „Рідної Школи""; слава її нинішним керманичам та співробітникам! Бажаємо їм сил, здоровля, терпеливости, витревалости на тяжкому, але почесному шляху їхньої відповідальної праці.

Хай живе і шириться святе гасло рідної школи, хай обєднує довкола себе творчі сили нашого народу! Заслуженій ювилятці — „Рідній Школі" у Львові — слава!

Подєбради, 25. жовтня 1931 р.

ЗА ГОЛОВНУ УПРАВУ Т-ВА „УКРАЇНСЬКА РІДНА ШКОЛА" В Ч. С. Р.:
Доцент *Борис Лисянський* в. р.

Більшовики не мішаються до манджурського конфлікту.

Японський амбасадор Гірота в Москві відвідав заступника народнього комісаря закордонних справ Карахана і на доручення японського уряду звернув увагу на поголоску, яка кружить у Манджурії, а саме, що радянський уряд підтримує військовими інструкторами, зброєю, тощо китайського ґенерала Да та що на манджурському кордоні стоять радянські війська, готові вмашерувати в Манджурію. Карахан заперечив цій поголосці, заявляючи, що радянська влада не підтримує ніяких китайських військ ані взагалі ніякої боєвої сторони в Манджурії. Радянський уряд держиться політики строгої невтральности, бо шанує міжнародні договори та суверенність і незалежність інших держав, придержуючись погляду, що політика військової окупації, хоч би навіть у формі підтримки, не дасться погодити з мирною політикою Радянського Союзу та з інтересами загального миру.

Дальші пляни Ляваля.

Париж. ПАТ. Ляваль зберігає покищо цілковиту мовчанку щодо напрямку, який хоче надати вашинґтонським розмовам. На засіданні ради міністрів у вівторок задумує зясувати свої враження й дати інформації, опісля дасть пояснення парляментові, а також поінформує европейські уряди. Першим урядом буде німецький. Можливе, що переведе телефонічну розмову з Бріні́ґом. Певне також, що англійський уряд буде повідомлений про зміст вашинґтонських розмов щодо воєнних довгів і відшкодувань, бо тим справам можна буде надати бажаний хід на міжнародній конференції, що відбудеться мабуть у грудні.

Гітлерівці гороїжаться.

Берлін. ПАТ. Національно-соціялістичний посол Штер заявив на вічу в Мінхені, що його партія готова ввійти до уряду разом з центровою партією, оскільки центрум рішиться зірвати з соціялістами. Вирішна боротьба буде в часі виборів президента республики та при виборах до пруського сойму. Оскільки не прийшлоб до соймових виборів, гітлерівці будуть уважати себе звільненими від обовязку оставати на дорозі леґальної боротьби.

Бояться протирадянського фронту.

Москва. ПАТ. Преса обговорює висліди візити Ляваля у Вашинґтоні, зазначуючи, що в репараційній справі а також у справі роззброєння Зед. Держави пішли Франції на руку більше, ніж можна вичитати в офіціяльному комунікаті. Все промовляє за тим, що між Гувером і Лявалем осягнено, мовляв, порозуміння щодо створення спільного фронту проти Радянщини. Франція дістала потрібні санкції до зорганізування протирадянського бльоку, яким керуватимуть Зед. Держави. Франція зажадала теж капітуляції Німеччини і Зед. Держави лишають їй під тим оглядом вільну руку. Більшовики потішаються тільки, що при теперішних розходженнях між капіталістичними державами французько-американська згода не довго потреває та що до її захитання причиниться теж останній успіх англійських консерватистів.

НОВИНКИ

— **Пленарне засідання сенату** відбудеться 5. листопада в 16. год.

— **Зміна закону про охорону льокаторів** ухвалена соймовою правничою комісією передбачує поправки дотеперішнього закону. Охороні льокаторів не підлягають лише державні будинки, які 1. IV. 1924 р. були державною власністю, а призначено їх для державних урядів.

— **Великий влом у Львові.** З пятниці на суботу мин. тижня розбили вломники касу нафт. т-ва „Малопольска" при Марійській пл. у Львові та забрали з неї 150.000 зол. Вломники „працювали" в рукавичках і не оставили ніяких слідів крім свого знаряддя. Поліційні знавці вирішили, що вломилися до „Малопольскі" варшавські, або закордонні гості, вказує на це метода їхньої „праці".

— **З краєвої хроніки.** У Жулині, стрийського повіту, побита жінка Михайла Копича втекла до сусіда Василя Коваля. Копич побіг за нею та погрозив Ковалеві великим нещастям. За хвилину зайнялася клуня Коваля, вогонь перекинувся на хазяйство Івана Попика. Перед местю селян сховався палій Копич до своєї клуні та повісився. — У Лазові біля Ярослава застрілив поліцай Н. Мудрого підчас перестрілки в погоні.

— **Дещо про галицькі телефони.** У Стецевій, снятинського повіту, та в Корничу, коломийського повіту запровадили телефонічно-телеграфічну обслугу в обмежених денних годинах. — Почтові уряди в: Бірці, Бережанах, Бучачі, Ягайлонському Городку, Яворові, Руській Раві, Рогатині, Самборі та Сокалі мають телефонічно-телеграфічну обслугу вдень і вночі.

— **Кара для знахорів.** Мін-ство внутр. справ підготовляє начерк закону про заборону лікувати без лікарського диплому. За знахорство передбачує начерк грошеву кару до 10.000 зол. і три місяці тюрми, а коли „лікування" мало погані для здоровля наслідки — ще вищу кару.

— **Перетинають телефонічні дроти.** Близько лит. кордону зловила корд. сторожа КОП біля Домашевич Петра Зирка. Він мав ножиці до протинання та інше знаряддя до нищення телефонічних дротів. Під замітом приналежности до КПЗ Білорусі віддали його до розпорядимости слідчого судді.

— **Арештування комуніста на Виленщині.** Біля Столпців на радянському кордоні арештували „купця з Берліна" Альфреда Теренмана. Він оповідав, що перебував у Москві в торговельних справах. При перевірці найшли в нього кілька тисячей летючок польської комуністичної партії, партійні приказі, доляри, англ. фунти та два підроблені паспорти.

— **Більшовики будують греблі здовж Дністра.** Більшовики вибудували напроти села Чоброцева, акерманського пов., велику греблю вздовж берегів Дністра. Висока та широка гребля вибудована з каміння має спиняти розлив ріки. Цією роботою придбали вони 30.000 гект. млаковини, яку можна буде орати. Води Дністра, які не мають змоги розлитися на березі Радянської України, загрожують тепер бесарабським селам на другому березі — напроти греблі.

— **Тікають із раю.** В останніх днях перейшло радянський кордон до Польщі 47 селян і 11 жінок.

— **Театральна кріза на Радянщині.** „Красная Газета" повідомляє: „Через брак потрібної кількости сцен і неохоти артистів виїзджати на провінцію, дирекція театру ім. Меерхольда розвязала другу групу артистів".

— **Уклад первнів Менделеєва заповнений!** Проф. Яків Папіш з університету в Ітаці у стейті Ню Йорк відкрив на днях 87-ий первень. Є це один з радіактивних первнів, тому не диво, що так тяжко було його викрити. Відкриття цього первня доконане при допомозі спектральноаналітичних дослідів над мінералом самарскітом. Рівночасно з політехнічного інституту в Алябамі доносять про відкриття 85-ого первня, що на разі одержав прізвище „екайод". Таким чином, після недавнього відкриття 72-ого первня гафнія, 43-ого мазурія, 75-ого ренія і 61-ого іллінія, — уклад первнів Менделеєва нині вже повний і містить у собі 92 первні.

— **У кількох словах.** В. Едісон, син покійного винахідника, хоче звалити завіщання батька, яке львину частину 12-міліонового (в долярах) майна призначує двом синам із другого подружжа. — У залізному промислі надренської области виповіли роботодавці на 30. листопада ц. р. дотеперішну умову про заробітну плату робітників.

— **По широкому світі.** Швайцарія погодилася на однорічну перерву у зброєнні, починаючи від 1. листопада ц. р. — Келльоґ вислав Бріянові телеграму з подякою за його діяльність у справі мирової полагоди японсько-китайського непорозуміння. — В найближчих днях виголосить мін. Залеський промову в соймі про польсько-литовські взаємини. — Напередодні заборони займати державне становище та рівночасно бути послом у Еспанії — ректори університетів у Саляманці, Оведо та Барцельоні — зреклися своїх посад. — Пять округ Манджурії, що находяться в області впливів Чан-Кай-Фена створило прикордонний союз. Кожна округа має право випускати свої гроші до суми 100.000 долярів.— Чан-Кай-Шейк покликав до Нанкіну губернатора Манджурії Чан-Суй-Лянга для обговорення пекучих справ. — Уневажнені вибори до Кас Хорих на Литві. — 10. листопада відбудеться відкриття англійського парляменту.

— **Стежний лист за королем.** Еспанський уряд призначив окремих слідчих для переведення слідства проти 20 осіб під замітом запровадження диктатури ген. Пріма де Ривери. Арештували кілька осіб, за деякими вислали за кордон стежні листи, між іншим за королем Альфонсом XIII., якому закидують нарушення конституції.

— **Завіщання Шніцлера.** Покійний німецький письменник Шніцлер зробив домагання у свому завіщанні, писаному 29. IV. 1912 р., щоби: перед похоронами пробити його серце, не складати вінків на його домовині, не помістити в часописах післясмертних згадок і не посилати запрошень на його похорон. Домагався скромних похоронів; жертвування грошей, призначених на них, — лічницям; щоби не виголошували над його могилою промов і не носили жалоби. — Після недавних чисел німецьких часописів знаємо, що львину частину його заборон знехтували.

— **Фашизм в Австралії.** В Австралії шириться комунізм після кількалітних урядів із соціялістичними напрямними. Для поборювання комунізму повстала нова могутня організація „Нова ґвардія", яка досі зєднала понад 100.000 членів. Недавно вибухнув у Сиднею страйк пристанєвих робітників, тоді керманич „Нової ґвардії" доставив робітників-страйколомів, а членам організації наказав оборонити їх перед страйкарями.

— **При невральґії, мігрені** і болях всякого рода ділають таблетки Тоґаль скоро і певно. Навіть у хронічних випадках осягнено при помочі „Тоґалю" незвичайно успішні висліди. Більш як 6.000 лікарів висказало своє признання про успішність Тоґалю. Тому спробуйте самі, але жадайте завсіди лише оригінальних таблеток Тоґаль, бо нема нічого ліпшого! В усіх аптиках. Ціна зол. 2. 1931

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 31. X. ц. р. за масло експортове та десерове [illegible] 3.10 зол., за літру молока 28—29 сот., літру сметани 1.60 зол., яєць 6.20—6.50 зол.

З кіна.

КІНА „КОПЕРНИК“ І „МАРУСЕНЬКА“: „Х-27“ з Марленою Дітріх.

Реклята цієї фільми, що доходила до нас віддавна далеким відгомоном уповні оправдана. Дарма, що тема фільми нагадує чимало двігри інші, в яких придбала славу велика суперниця Марлени Дітріх — Грета Гарбо, що перша створила своєрідний тип шпигунки. Марлена має не менше власного чару та драматичного таланту. Грета має в собі дещо недужого; її холоднокровність робить часто враження зовсім знесиленої, збайдужнілої істоти; її вибухи жаги не гріють, а заморожують.

Марлена має в собі здорову змисловість людини, що хоче жити та вміє черпати з життя насолоду пригорщами, не затрачуючи почування міри. Це сильний і гарний хижак, тигриця, завсіди готова до скоку. Для такої її вдачі роля шпигунки просто ідеальна. У цій фільмі „Х-27“ М. Дітріх уперше задивувала глядачів ще й ролею наївної сільської дівчини.

Партнер Марлени відомий 100-відсотковий мужчина Мек Лягіен, дав разом із нею картину неабиякого двобою на життя і смерть. **м. р.**

—o—

З судової салі.

Б. Кравців і 13 тов. перед львівським судом.

(Одинацятий день розправи.)

Суботня розправа, що трівала розмірно досить коротко з причини занедужання обвинуваченої Козакевичівної, не внесла до процесу нічого маркантнішого.

Свідок *Норберт Гіпнер*, жид з Бібрки, складав зізнання в справі револьверу, який свого часу був йому десь заподівся. Він посуджував обв. Козакевичівну, що вона йому його забрала. Одначе підстави до цього він не має.

Свід. *Дембіцький*, поліц. аґент, під котрого обсервацією оставав довший час Кордюк. Цей свідок був вже раз у тій самій ролі на процесі, одначе тоді, випитуваний обороною про подробиці цеї обсервації і її висліди, заслонювався § 103. к. п. Ця точка позволяє поліц. свідкам ухилятися від зізнань.

Оборона поставила тоді внесок, щоби предсідник порозумівся з поліц. владою в справі звільнення свідка з урядової тайни. Поліц. влада полагодила цю справу відмовно. Випитуваний вдруге обороною замість відповіди повторює свій 103 §.

Свід. *Полінський* теж поліц. аґент зі Львова переслухуваний на ту обставину, що й попередник, не вносить нічого цікавого.

Після вичерпання листи прокур. свідків, предсідник розпочинає читання деяких протоколів з актів процесу, передовсім тих, що відносяться до вислідів ревізії у поодиноких обвинувачених.

Відтак перечитує протоколи зізнань д-ра Дмитра Левицького і редактора Василя Мудрого, які не були залучені до актів бобрецького процесу.

Після їх відчитання адв. д-р Шухевич констатує, що предсідник перечитав протоколи зпоза актів без ніякого порозуміння з обороною, що уважає за незгідне з процедурою. Цей факт просить докладно запротоколувати.

Відтак предсідник зарядив довшу перерву, бо обв. Козакевичівній зробилося недобре підчас розправи мусіла вийти. Коли ж її не повернули, предсідник перервав дальше ведення розправи аж до вівтірка, до год. 9. рано.

—o—

НОВИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС ПРОТИ СТУДЕНТІВ-УКРАЇНЦІВ ЗІ СТРИЙЩИНИ.

Як довідуємося, перед львівською лавою присяглих суддів засяде в половині листопада ц. р. шістьох молодих студентів зі Стрийщини під закидом державної зради (§§ 58. і 59.)

Обвинувачені це:

1) Андрій Данчевський, студент політехніки з Надітич, повіту жидачівського, 2) Василь Швед з Чернилиці, пов. Жидачів, 3) Богдан Галайчук, студ. політехніки, з Угерська, пов. Стрий, 4) Степан Новицький, студ. університету зі Стрия, 5) Роман Винницький, студ унів. з Нежухова біля Стрия та 6) Микола Мельничин, гімн. абсольвент з Надітич, пов. Жидачів.

Справа делеґована львівському судові зі Стрия.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО, двотижневик літератури та політики. Прага, 25. X. 1931. Ч. 91 Р. 4. Виходить у двох мовах українській та польській.

MORZE, organ ligi morskiej i kolonjalnej, Październik-listopad 1931 r. Zeszyt 10—11.

SLOVANSKY PREHLED, Sbornik pro poznavani politickeho, socialniho a kulturniho zivota slovanskych statu a narodu. Жовтень 1931. Ч. 8 Річник XXIII.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

ВИКАЗ

жертв, зложених в „Дні Студента“ дня 5. вересня 1931 р. в тернопільському Воєвідстві для Товариства Прихильників Освіти у Львові на „Фонд Допомоги Українському Студентству“.

Повіт Тернопіль: Тернопіль 468, Березовиця Вел. 18·40, Товстолуг 29·90, Біла 30·21, Бірки Великі 45·35, Грабовець 5·20, Глубічок Великий 36·30, Денисів 19·10, Довжанка 35·90, Домаморич 3·96, Дичків 22·90, Ігровиця 18·80, Івачів Гор. 24·15, Івачів Дол. 16·47, Купчинці 7·94, Красівка 6·75, Байківці 20, Русанівка 18·85, Янівка 0·50, Шляхтинці 41·72, Романівка 33·72, Остальці 15·35, Покропивна 25, Прошова 32·28, Чернихів 10, Чернилів Руський 9·97, Смиківці 27, Пронятин 26·85, Глядки 10·30, Курівці 28·47, Цебрів 20·02, Городище 6·97, Микулинці 51·05, Острів 11·75, Буцнів 7·60, Сущин 19·28, Скоморохи 10·65, Ступки 16·88, Стегниківці 26·65, Гаї Шляхт. 23·10, Кутківці 16·65, Купчинці 1·08, Ходачків Мал. 30·77, Зарудде 12·78, Кривки 8·15, Смолянка 16·15, Малашівці 20·81, Чистилів 4·36, Плесківці 11·95, Петриків 13·28, Гаї Великі 80·60, Ходачків Великий 7. — **Разом 1574·21 золотих.**

Повіт Перемишляни: Перегноїв 9·72, Глиняни 58·50, Розворяни 16·47, Ляшки Корол. 9·65, Задвір'я 17·90, Полтва 5, Коросно — Перемишляни 27·12, Бруховичі 2, Унів 6, Дусанів 6·55, Янчин 38·74, Корнавичі-Гільків 16·02, Полюхів-Плетеничі 2·60, Перемишляни 62·99, Кимир-Сверж 22·20, Борщів 6, Лалинці 30·58, Липівці 5·81, Чукерносів - Ушковичі-Мершиків 13·75, Бахів-Балотич 28·59, Бруховичі Осталовичі-Утіховичі 25·79 Подусільна 20·69. — **Разом 437·77 зол.**

Повіт Копичинці: Васильківці 15, Пробіжна 20·20, Товстеньке 2, Целіїв 1, Чабарівка 12·55, Шидлівці 5, Копичинці 23·50, Яблонів 8. — **Разом 87·25 зол.**

Повіт Скалат: Вікно 18·80, Лежанівка 40·7, Новосілка Гр. 10, Гнілів 32, Бучики 8·90, Елеонорівка 2·44, Красне 8·37, Паївка 12·90, Гримайлів 67·55, Пізнанка Гнила 23·46, Сороцько 34·94, Зарубинці 8·49, Поплави 8·94, Жеребки Кор 4·20, Жеребки Шлях. 4·70, Колодіївка 36·62, Старий Скалат 22·04, Молчанівка 6·25, Полупанівка 7·88, Новосілка Скалат 6·05, 7·07, Мантава 10·50, Лука Мала 21·88, Фащівка 16·52, Турівка 2, Рожиська 40, Зелена 20·50, Біликівка 9·95, Сорока 8, Підволочиська 17·50, Задништівка 3·50, Качанівка 4, Оріховець 12·09 і 1 амер. дол., Чернишівка 6·75, Староміщина 19·20, Супранівці 9, Товсте 7·90, Кут 14·77, Перекалець 3·10, Бірки Малі 19·61, Саджанки 28·44. — **Разом 675·00 зол.**

Повіт Зборів: Помоpяни 36·30, Млинівці 5·40, Кудобинці 5·55, Тустоголови 10·80, Мшана-Жуківці 8, Підгайчики 2, Перепельники 14·10, Лопушани 0·…, 12·04, Панасівка 7, Гаї за Рудою 11·…, Залізці 36·40, Зборів 37·50, Розгадів 6·…, Вірлів 2·50, Махнівці 6·10, Торгів 11·75, Богутин 7·35, Жабинь 3·33, Годів 1·66, Кальне 3·79. — **Разом 251·20 зол.**

Повіт Збараж: Черниховці 39·22, Березовиця-Курники 8·90, Іванчани 23·…, Розношинці 13·80, Івашківці 3·65, Доброводи 14·21, Зарубинці 11·72, Збараж 111·72, Лубянки Вищі 72·30, Лисичинці 38·10, Залуже 5·31, Шили 44·22, Лубянки Нищі 12, Пеньківці 23·12, Кобиля 29·07, Козярі 9·99, Гнилиці 14·…, Кошляки 20, Базаринці-Глубічок 25·…, Добромірка 20, Пальчинці 17, Шельпаки 19, Токи 32·32, Нове Село 18·80, Терпилівка 17·30, Гниличка 22·15, Голотки 1·34, Воробіївка 41·75, Скорики 17·82, Медин 20·56, Сухівці 15·25, Токи 35·22. — **Разом 829·19 зол.**

Повіт Бережани: Бережани 109·…, Бишки 27·65, Вибудів 31, Потутори 8·…, Свобода Золота 7, Курини 11·50, Лісники 17·76, Кошів 0·16, Рибники 9·5…, Гиранчуки 10, Вербів 25·10, Рай 11·60, Комарівка 16·20, Дібще 11, Шибалин 7·67. — **Разом 304·18 зол. і 1 ам. дол.**

Повіт Теребовля: Теребовля 163·…, Могильниця 44·67, Залав'є 34·22, Гумниська 31·18, Дарахів 28·25, Романівка 28, Ласківці 26·69, Деренівка 25, Лошнів 21·32, Млинів 19·84, Іванівка 19·66, Кровинка 18·79, Слобідка Струсів 17·15, Семенів 16·14, Глещава 14·90, Застіноче 13·30, Острівець 12·80, Янів 11·85, Варваринці 10·20, Різдвяни 9·29, Ілавче 6·…, Зубів 3·35. **Разом 576·21 зол.**

Повіт Золочів: Золочів 70·40, Золочівське Зарiчче 3, Олесько 68·93, Цішки 5·90, Зоконаре 19·86, Почапи-Хильчичі 20, Підлисє-Розваж 13·79, Фільварки-Струтин 7·20, Підгірці-Загірці 16·33, Юськовичі 11·20, Гологори 0·50, Гологори-Гологірки 11·86, Переволочна 15·90, Плугів 17·…, Риків 7·45, Білий Камінь 29·29, Вороняки 5·30. **Разом 84·63 зол**

Повіт Чортків: Свинкова 4·75, Ягільниця Стара 6·35, Білобожниця 6·40, Улашківці 3·5, Росохач 4·55, Базар 4, Чортків 89 **Разом 121·85 зол.**

Повіт Радехів: Сушно 2·20, Холоїв 3

Пов. Бучач: Разом 314·19 золотих

Ціле Тернопільське воєвідство дало 5502·68 зол і 1 ам. дол.

Всім П. Т. жертводавцям і збірщикам Виділ Товариства складає щиру подяку. Дальший виказ жертв зложених на ... сти, а також виказ датків, зложених П. Т. поодинокими громадянами буде оголошений пізніше.

Рівночасно просимо П. Т. збірщиків та збіркові комітети, які досі не звернули збіркових лист, щоби негайно звернули їх до канцелярії Товариства, Львів, Супінського 21. — За Виділ Товариства: **Володимир Децикевич** — голова, **Орест Гладкий** — секретар.

За редакцію відповідає Олександер Костик Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид Спілки „Діло“. Львів Ринок 10.